

Úmysl všeobecný:

Za děti z rozpadlých rodin.

Rozhlédněme se kolem sebe. Kolika dětí ve vašem okolí se tento úmysl týká?

Rodiče, kteří se rozvádějí, si často ani neuvědomují, že jejich děti mají pocit viny a odpovědnosti za to, co se stalo, že se cítí odmítnuté, příčinou konfliktu a handrkování mezi matkou a otcem. Na dětech se často vybíjí rivalita a hádky; ony jsou obětí agrese, nestydatého vydírání a msty. Následky na citovém vývoji, výchově a psychice malých dětí bývají často nenapravitelné.

Příbuzní a křesťanské společenství zde mohou udělat nesmírně mnoho. Zde platí Ježíšovo slovo: cokoliv jste učinili jednomu z těchto nejmenších, mně jste učinili.

Úmysl misijní:

Aby byla respektována práva dětí, zvláště právo na jejich pravou lidskou a náboženskou výchovu.

Práva dítěte jsou obsažena v desateru, které přijaly Spojené národy v Deklaraci ze Ženevy (Společnost národů 26. 9. 1924). Tato práva jsou vposled zakotvena v lidské přirozenosti, která je od Boha. Jestliže se nerespektují práva dítěte, nelze se divit tomu, co se děje v bývalé Jugoslávii, v bývalém SSSR, v Jižní Africe, v Latinské Americe, atd., atd.

Právo s sebou nese i povinnost ze strany těch, kdo mají zodpovědnost. Jestliže tedy má dítě právo na život, mají jiní povinnost toto právo respektovat a dítě přijmout se vším všudy, co to s sebou nese. A nese to radost i požehnání, které může dát jen dítě.

JEZUITÉ

A M D G

OBSAH

289 ÚVODNÍ SLOVO

SPIRITUALITA

290 Co znamená řeholní poslušnost?

294 Být disponibilní

300 ZPRÁVY

Z MISII

303 Nosič nákladů

305 Namáhavá cesta

ROZHOVOR

306 Rozhovor s P. J. Langem

309 Rozhovor s P. Hornungem

312 RECENZE

V tomto čísle příloha

JEZUITÉ

měsíčník

Adresa redakce:

Časopis JEZUITÉ

Ječná 2, 120 00 Praha 2

tel: 02 - 29 23 80, fax: 02 - 20 43 13

Hlavní redaktor: P. Petr Kolář

Redakční rada: P. Karel Dománek, P. Jan Jandourek

Objednávky časopisu, příspěvky a veškerou korespondenci do časopisu JEZUITÉ posílejte na výše uvedenou adresu redakce.

Registrováno MKČR pod č. MK ČR 6066, MÍČ 46 674

Tisk: Gloria Rosice, Tyršova 75, PSČ 665 01

Uzávěrka tohoto čísla 21. 11. 1992

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha,
č. j. 1234/92, ze dne 22. 10. 1992

NEPRODEJNÉ

Všem čtenářům chceme popřát hezké a svátky a především Boží přίzeň a pomoc do celého nastávajícího roku. Bude jistě zajímavý a dramatický nejen pro křesťany, ale pro všechny, kteří v naší zemi žijí. Jako křesťané si v těchto dnech ještě více uvědomujeme cenu času, který nám byl svěřen.

Máme za sebou první ročník našeho časopisu. Je nutno poděkovat P. Jiřimu Sýkorovi SJ, který ho přivedl před rokem na svět a věnoval mu nesmírně mnoho úsilí a času, zvláště když musel svádět boj s technickými záležitostmi tisku. Na podzim odešel studovat do Říma, a proto mu při něm přejeme hodně úspěchů.

Poděkovat musíme i všem těm, kteří nám při psaní, korekturách a distribuci pomáhali. Budeme rádi, když nám všichni zachovají svou přίzeň a řady spolupracovníků se ještě rozmožní.

Často se ptáte, jak náš časopis můžete zaplatit. Naším úmyslem je dávat časopis zdarma. Protože však tisk vyžaduje samozřejmě určité náklady, je možné pomoci dobrovolným příspěvkem. Do tohoto čísla by měla být vložena složenka, kterou můžete podle svých možností podpořit tiskový apoštolát jezuitů. Všechno nejlepší v roce 1993 vám přejí jezuité.

Jan Jandourek

PF 1993

Co znamená řeholní poslušnost?

Úvahy pro dnešní teologii řeholního života
Karl Rahner SJ, Mnichov

O následující úvahy požádalo vedení jednoho řádu. Ačkoliv věnují v první řadě pozornost apoštolskému společenství, v jádru pojednávají o poslušnosti vůbec. V následujícím nebude výslovně postavena otázka po poznání Boží vůle tady a teď, a tím otázka po poslušnosti vůči Bohu jak pro jednotlivce, tak i pro společenství. Bude se zde pojednávat jen o vztahu mezi nadřazeným a podřízeným, tedy o řeholní poslušnosti v přesném slova smyslu.

1. a) Řeholní poslušnost jako taková nemá nic společného se vztahem mezi učedníkem a mistrem, žákem a jeho guru, duchovním otcem, zpovědníkem atd. Je nutné, aby byly odstraněny pozůstatky smíšené "řeholního představeného" a "duchovního otce" tam, kde se ještě vyskytují v řeholním právu nebo ve všeobecně zaužívané asketické praxi. Jasně vytyčené hranice mezi řeholním představeným a "duchovním otcem" samozřejmě neříká, že by se nadřazený a podřízený měli a mohli setkat jen v oblasti v podstatě právních předpisů.

b) Řeholní představený není "zástupcem Božím", aby si mohl nárokovat nebo očekávat zvláštní "inspiraci", "osvícení" nebo "prozřetelnost" od Boha. Předpoklad pro to, aby byly následovány, mají, pokud jsou rozkazy legitimní společenské autority. Představený je "zástupcem Božím", protože je konkrétním nositelem legitimního oprávnění k řízení společnosti, která samotná může být chápána jako od Boha chtěná, protože je smysluplná. Protože jednotlivý řád není identický s církví, mělo by se chránit před tím, vyvozovat z toho nějaké povznesené výsady pro autoritu řeholního představeného oproti jiné legitimní autoritě.

c) Řeholní poslušnost proto také nemůže být špatně a zbytečně

postavena na paternalistických ideologiích. Řeholníci nejsou žádné děti. Je možno najít analogie mezi otcem a řeholním představeným, ale dnes podobná přirovnání přinášejí více těžkostí než užítku.

2. Řeholní poslušnost je nutno vidět z hlediska jejího funkčního významu ve společnosti se společným úkolem a cílem.

a) Řád má úkol a cíl, ke kterým musí všichni jeho členové přispívat. To především platí pro apoštolský řád. Taková společnost musí rozlišovat mezi společenskou a privátní sférou svých členů.

b) Řeholní poslušnost znamená mravní (svobodně přijatý) závazek člena vyhovět pokynům představeného řádu ve veřejné oblasti k dosažení cíle řádu.

c) Řeholní poslušnost je tady k tomu, aby sjednocovala a řídila aktivity jednotlivých členů směrem ke společnému cíli. Do jaké míry je tato společná úloha závislá na společném životě členů řádu, do té míry se přirozeně tato poslušnost také vztahuje na uspořádání společného života.

d) Kompetence rozkazů představeného je věcně ohraničena objektivní účelností obsahu příkazu pro cíle řádu. Představený má tedy mravní i právní závazek nařizovat jen to, co slouží tomuto řádovému cíli. Kde není dána tato funkční účelnost, tam poslušnost jako taková končí. Podřízený není vázán takovým rozkazem, který se ve svém věcném obsahu, při jednoznačném a nepochybném zřetelném překročení, prohřešuje proti účelu a úloze řádu. Z této funkční podstaty autority (nadřazený) a poslušnosti (podřízený) vyplývá, že tento vztah neznámá žádnou nadřazenost a podřízenost v osobní oblasti. Řády musí vyvinout způsob jednání mezi nadřazeným a "podřízeným", který odpovídá tomuto stavu věci. Příkazy zde taky nejsou proto, "upevňovat" jednotlivce v jeho ctnostech, "umrtvovat" ho, "pokořovat" ho atd. To vše přirozeně neznámá, že by podřízený měl poslechnout teprve tehdy a jen tehdy, když on sám podle svého vlastního názoru pozitivně posoudil jeho funkční vhodnost.

e) Protože podstata autority a poslušnosti musí být realizována

konkrétními lidmi, vyžaduje tato realizace mnoho lidských ctností: střízlivost, věcnost, trpělivost, přívětivost, kamarádství, velkorysost, humor a tak dále.

3. I při tomto chápání poslušnosti může být rozpoznána její podstata, plynoucí z evangelních rad a následování Krista.

a) V našich fakticky daných životních situacích se vyskytují konfliktní situace mezi "potřebami" společnosti a potřebami jednotlivce, mezi vnitřními vlohami jednotlivce a danými možnostmi jejich naplnění atd., a že tyto konflikty nemohou být beze zbytku odstraněny. Přijetí takových nepřekonatelných situací patří k lidskému a křesťanskému způsobu života, k jeho "kříži" a musí být neseno doufajíc vírou. Dobrovolné "odřekání se" je přípravou pro přijetí ve víře a naději toho "odřeknutí se", které je nevyhnutelně dáno v lidské existenci - jako smrt.

b) Z reality lidského života se nemůže vypustit, že konkrétní příkazy od autority nezřídka vyvolávají konfliktní situace, situace "kříže". Představený nezamýšlí takovou konfliktní situaci a ani ji zamýšlet nesmí: Ale ve skutečnosti nevznikají takové situace jen zřídka. Jsou konkrétně nevyhnutelné. Jen ten, kdo by chtěl popřít, o čem bylo mluveno jako o všeobecném lidském existenciálu, může tvrdit, že příkaz je vždy už tehdy nelegitimní, když odporuje momentálním sklonům podřízeného a bude tak především pocítován jako "frustrace" a jako "narušení rozvoje osobnosti". Pak by nebylo vůbec třeba žádné autority ke konkrétnímu ukončení procesu rozhodování.

c) Kdo se tedy zavazuje k poslušnosti v řádu, prakticky se vystavuje nové možné situaci kříže, i když vznik takovýchto situací není cílem poslušnosti a funkční podstatou řeholní autority; zavazuje se k evangelní radě. Vyjadřuje svou připravenost, rozkazem vzniklou situaci "frustrace" nebrat jen jako politováníhodnou nezbytnost, nýbrž ve smyslu evangelních rad jako skutek víry a naděje.

d) U toho, kdo se zavazuje k poslušnosti, může být toto "riziko" chápáno jako situace jeho víry a naděje sahající nad "světsky"

uchopitelné. A taky se zdůrazňuje, že poroučející nesmí zamýšlet při svém rozkaze nic jiného, než správně poroučet, tzn. vydat rozkaz, který slouží úkolu a cíli řádu.

e) Podobně jako může následování světsky smysluplných cílů přivést do "tragických" situací (lékař se nakazí, politik je zastřelen, partner v manželství nevyлéčitelně onemocní, nezdaří se výchova, výzkumný projekt zkrachuje, senilita zničí životní plány), tak i řeholní poslušnost může vést do podobných frustrujících situací, které musí být přijaty. "Pohan" se bude pokoušet mlčky nést tyto situace, křesťan je vezme na sebe jako prolixitas mortis (rozprostření se smrti v celém životě), té smrti, kterou je odhodlán zemřít spolu s ukřižovaným Pánem, a to jako skutek víry ve věčný život.

f) Řeholník se nezříká té svobody, která je podstatným a nezicizitelným vlastnictvím lidské existence. Každé použití svobody je nezbytně také převzetím omezeností a nutností, a proto svobodné přijetí řeholního života v tom není žádnou výjimkou. Každý svobodný čin je vždy vzdáním se jiné možnosti, kterou by také bylo možno realizovat. I řeholníkovi musí být přenecháno široké pole vlastního rozhodování v jeho životě a konání. Čím více je podřízený zúčastněn při hledání věčné správnosti rozkazu, tím více zmizí zdání, že poslušnost má omezovat svobodu a vlastní odpovědnost. Mytologizování řeholní poslušnosti by mělo zmizet z asketické literatury.

(pokračování příště)

Být disponibilní

Jean-Claude Dhôtel SJ († nešťastně 31. 8. 1992)

(Přednáška pro oblastní členy Společenství křesťanského života,
které P. Dhôtel duchovně doprovázel).

Často jsem slyšel tuto větu: "Když naneštěstí řeknu, že jsem k dispozici, hned mi lidi skoč za krk a nutí mne dělat věci, kterými nejsem nijak nadšený." Uznejme, že jde o výrok ověřený a dobře nastolující problém disponibilnosti.

Podívejme se na to ze dvou pohledů:

1. Co se říká obratem "jsem k dispozici"? Ve většině případů to znamená "mám čas". Například v důchodu, nebo když na něco čekáme. Popř. mladé rodiny, které ještě nemají děti, nebo naopak staří manželé, jejichž potomci již vedou samostatný život.
2. "Pak po mně lidi chtějí, abych dělal věci, kterými nejsem nijak nadšený." A zde vzniká zádrhel: buď řeknu "ne" a lidé si budou myslet, že si protiřečím - nebo řeknu "ano" a odsuzují se k nuceným pracím. Navenek budu disponibilní, ale ne ve svém srdci.

Disponibilita je v první řadě otázkou *svobody*. Dále jsem přesvědčen, že je věcí *radosti a potěšení* a ne nechuti a smutku. To je však nutno promyslet pod zorným úhlem "volby" podle sv. Ignáce. Umísťuji disponibilitu mezi dvě složky života: mezi *věrnost a mobilitu*.

Disponibilita jako otázka svobody

Sv. Pavel neříká v dopise Galatským: byli jste povoláni udělat to nebo ono. Říká: "*Byli jste povoláni ke svobodě.*" A teprve potom připojuje: "*Služte v lásce jedni druhým. Vždyť celý zákon je shrnut v jednom slově: milovati budeš bližního svého jako sebe samého*" (Gal 5,13-14). Vidíme následující pořadí: *nejprve svoboda* a pak teprve *služba* podle zákona lásky.

Těžko s tím projevíme spontánní souhlas, neboť svoboda u nás splývá s otázkou výběru: svobodně říci ano nebo ne na tuto či onu věc.

Jde však pouze o druhotnou svobodu týkající se prostředků, která počívá na prvotní svobodě, tj. na vlastní schopnosti volit, jež předchází každou jednotlivou volbu. Jsem svobodný říci ano či ne, pokud uvažuji o koupi auta: jestliže však nevztáhnu tuto volbu k základní otázce - Jaký je smysl mého života? Co s ním zamýšlím dělat? Jakou mu chci dát orientaci? - pak můj výběr nebude doopravdy svobodný, protože nebude mít vztah k tomu skutečně podstatnému.

Pokud zůstaneme pouze u druhotné svobody, dá se říci, že Panna Maria nemohla říci ne ke zvěstování, mohla říci pouze ano. Avšak to právě proto, že byla ženou nadmíru svobodnou, neboť orientovala svůj život ke svému Stvořiteli a Pánu. To jí ovšem nebránilo tázat se na prostředky, jak ukazuje její otázka: "*Jak se to stane?*"

Existují tedy dvě roviny svobody. První, základní je schopnost říci "ano" ke smyslu mého života. Druhá rovina spočívá ve výběru prostředků, které mi lépe umožňují uskutečnit cíl.

Zde se dá vysledovat první závěr, který nás přivádí ke sv. Ignáci. Je pravda, že slůvko disponibilita se dá přeložit jako "široké srdce a velká štědrost", avšak "vůči mému Stvořiteli a Pánu", zdroji mého života a mé svobody, k níž směřuje má touha. Naopak, co se prostředků týče, svoboda podle sv. Ignáce nespočívá v tom "být ke všemu svolný", což je obvyklé chápání svobody. Jde o postoj nazývaný indiference: tvář v tvář volbě je nutno se nejprve zastavit, čili neřikat ani ano ani ne k tomuto nebo k onomu, to mi teprve dovoluje svobodně říci ano či ne.

Touha a potěšení

Společenství křesťanského života shromažďuje muže a ženy, kteří orientují svůj život směrem k Bohu a jsou připraveni "*Pána chválit, uctívat a Jemu sloužit*". Tato touha však musí být uskutečněna v

dějinném čase a místě. Právě toto zakotvení podmiňuje svobodnou a odpovědnou volbu. "Volba" podle sv. Ignáce znamená, že touha se mění v konkrétní rozhodování, kdy disponibilita vůči Bohu nabývá tvaru; k podobě Božského Syna, který se stal Tělem ve světě a dějinném čase.

Toto kratičké heslo nás přivedlo přímo k jádru toho, co se nazývá volbou. Tedy: *Moje základní svoboda* znamená orientaci a smysl, který dávám svému životu: Je totožná s mou touhou. *Moje touha* vyžaduje, aby byla ztělesněna v tom nebo onom, tj. na rovině prostředků realizace. *Volba* je pak výběr, který nesmí odporovat oběma zmíněným bodům, tedy svobodě základní a svobodě výběru.

Na úrovni základní svobody se tedy rozumí samo sebou, že touha a potěšení jdou spolu ruku v ruce. Je nemožné orientovat svůj život směrem k cíli, který mne znechucuje. Jestliže jsem orientoval svůj život k Bohu, protože jsem pochopil, že On je zdrojem, pak nemohu najít nic než potěšení, kráčí-li po této cestě. Což samozřejmě neznamená, že se občas nezablokuji nebo neochabnu, ale moje hlubší touha mne upozorní. I když jsem našel momentální potěšení v nějaké úchylce, cítím, že to není ono - a to i hlubším způsobem v podobě výčitek svědomí, pocitu viny, lhostivosti nebo zkroušenosti a podobně.

Na úrovni prostředků se jedná o totéž. V konečném důsledku nevolím nic jiného než to, co mi způsobuje radost. Leč v praxi jsou věci mnohem komplexnější. Vezměme jako příklad touhu přivést na svět dítě, což v sobě zahrnuje proždělé noci, půjčky, které je nutno splácet, starosti, zkrátka nepříjemné věci, které však jsou unášeny proudem touhy a radosti, že na svět přišel nový člověk.

Jiný příklad, jenž se nás dotýká bezprostředněji: Přijdou dny, kdy nároky SKŽ (modlitba, četba Písma, setkání, atd.) se mi budou zdát obtížné a neradostné. Ale toto znechucení bude pohlceno mnohem silnějším hnutím, spočívajícím na blahodárně působícím faktu mé příslušnosti k tomuto společenství. Ovšem za předpokladu, že nedojdu k závěru, že jsem učinil špatnou volbu: pak je ale nutné učinit jinou, s ohledem na věrnost, kterou mám ke své základní životní orientaci.

Tímto způsobem "volba" korunuje mou disponibilitu ke službě

Pánu konkrétním nasazením ve společnosti.

Žít současně věrnost a mobilitu

Obě slova jsou zdánlivě protikladná. Věrnost evokuje pevnou a masivní skálu, nezlomné nasazení, nepohnutou vřru; mobilita na druhé straně znamená vítr, putování, pohyb, změnu.

Oba prvky můžeme smířit jen z hlediska již zmíněných dvou svobod. Věrnost je na straně základní svobody, cíle, který sleduji, orientace mého života; tato věrnost je nevratná. Mobilita pak spočívá ve svobodě volby. Prostředky, jež mi pomáhají žít tuto orientaci, se nacházejí v životě, kde jsou všechny věci v pohybu a potřebují trvalé přizpůsobování.

Nicméně takto rozdělené role nevyjadřují dostatečně realitu křesťanského života. Na rovině základní životní orientace mne věrnost k Bohu nutí k mobilitě. K čemu by bylo dobré mít v životě nějaký cíl, kdybych stál jako zařezaný, aniž bych se dal na cestu, abych jej dosáhl? Historie svědčí dostatečně o tom, že víra předpokládá uvedení do pohybu. První o tom svědčí Abrahám: "*Jdi, opusť svou zemi ...*". I další se dali na cestu: Mojžíš na cestu Exodu, Pavel na cesty po Středozemním moři a přilehlých oblastech, Ignác z Loyoly z Benátek do Jeruzaléma, z Jeruzaléma do Paříže, později do Říma ... vše ve jménu věrnosti. Jde o zákon touhy, zákon samotného Božského Syna, když říká: "*Hle přišel jsem, abych činil Tvou vůli.*" Pater Arrupe definuje disponibilního člověka jako toho, který chce *být poslán*.

Je třeba, abychom si pořádně ujasnili smysl slova "duchovní". Risknul bych následující přirovnání. Slovo "Duch" se řecky řekne "pneuma" a z něj se odvozuje slůvko "pneumatika". Jaký význam má pneumatika pro auto nebo kolo? V podstatě musí přilnout k vozovce a držet jízdní stopu. Snad se dá říci, že Duch svatý dělá něco podobného: nedovoluje nám odpoutat se od reality, ale naopak pevně k ní přilnout.

"Komunita pro službu" - tak se nazývá od svého posledního

kongresu Společenství křesťanského života. Tím se chce říci, že komunita vychází ze sebe samotné a ze svých vlastních zájmů, aby vepsala svou vřru do pozemské skutečnosti. Duchovní hnutí, které nevěpřse svou vlastní vřru do společnosti, zradilo své poslání, přestává být duchovním. Musíme se rozhodnout, zda budeme muži i ženami připravenými dát se k dispozici, těmi, kteří chtějí být poslání.

Na druhé rovině svobody, kde máme provádět vlastní výběr, ještě jednou nacházíme zdánlivý rozpor mezi věrností a mobilitou. Věrnost se zde vyjadřuje formou solidarity, solidarity manželského páru, rodiny, odborářské příslušnosti, pracovního zařízení ...

Vzpomínám si na jednu matku rodiny, jež kdysi na jednom setkání prohlásila: "Co se mne týče, mým jediným posláním je vychovávat mé děti." Její děti chodily do školy, ale ona se nezúčastňovala ani schůzek rodičovského sdružení, ani se nestarala o vyučování katechismu ve farnosti. Ptám se sám sebe, zda by svému poslání nedostála lépe tím, že by se otevřela světu širšímu než jen její rodinný kruh, a to právě v zájmu svých vlastních dětí a současně v zájmu ostatních. To znamená být disponibilní!

Musíme současně vnímat nejdůležitější potřeby dané chvíle, abychom uslyšeli výzvu k našemu konkrétnímu nasazení. Jistě, informace podávané sdělovacími prostředky nás zahlcují svým množstvím a vyvolávají v nás pocit nemohoucnosti. Proto často myslím na poklady, které jsou skryty v našich setkáních a schůzkách; snad přehnaný stud převažuje nad ochotou vzájemně si pomoci, snad se spokojíme pouze s tím, co kdo řekne o svých aktivitách, aniž bychom se ho dostatečně dotazovali.

Mnozí z nás, třebas prostřednictvím skromných akcí, uskutečňují svůj přínos podle svých sil tam, kde se nacházejí. Věřím, že se všichni postupně staneme citlivějšími k informacím sdělovacích prostředků, nebudeme-li je vnímat jenom pasívně, ale jako adresované osobně každému z nás.

To nemá vyvolat ochromující pocit viny nebo stát se výhrůžnou zbraní. Máme jen odpovědět na otázku danou v Exerciích: "Co jsem udělal pro Boží království? Co dělám pro Krista?" Pak přichází

čas "volby", který je nutno sloučit:

s výzvami, které slyším a jež mne probouzejí ze spánku, motivují k bdělosti, i když vím, že nemohu odpovědět na všechny. Jsou jako hodinový číselník.

s ověřením shody mezi mou touhou sloužit a tou či onou konkrétní výzvou, jíž se cítím být přitahován, kdy v sobě cítím: "Asi bych měl chuť odpovědět na tuto výzvu." Použijeme-li naše srovnání s hodípkami, cítím, že ručička mého srdce ukazuje právě na toto číslo.

s uvažováním nad prostředky, které použiji, abych šel směrem, kam ukazují šipky ručiček, abych dobře zvážil důsledky.

Text přednášky je oproti originálu silně zkrácen (pozn. red.).

P. Jean-Claude Dhôtel SJ, skvělý duchovní vůdce a animátor křesťanských společenství, praktický znalec a vykladač ignaciánské spirituality. Přes deset let vedl redakci "Vie Chrétienne".

Zprávy

Narozeniny P. Cukra

Slavnostní bohoslužba na oslavu 75. narozenin P. Josefa Cukra SJ se uskutečnila v sobotu v bohosudovském kostele za účasti litoměřického biskupa ThDr Josefa Koukla, zástupců jezuitského řádu z Prahy, kněží z okolních vikariátů a zástupu asi čtyř set věřících z Teplicka.

Slavnost organizovaná společně bohosudovskými farnsky a okresní organizací ČSL v Teplicích se nesla v duchu úsilí o obnovu biskupského gymnázia v Krupce. Úvodem přivítal oslavenec, který je mimo jiné hlavním organizátorem obnovy biskupského gymnázia, litoměřického biskupa. Následovaly gratulační projevy zástupců občanské veřejnosti a duchovních. Přijemná oslava byla zakončena obědem za účasti biskupa Josefa Koukla.

Opera u jezuitů

V jezuitském chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Brně byla provedena premiéra staré raně barokní duchovní opery "La rappresentazione di anima e di corpo" od skladatele Emilia de Cavalieriho. Interiér jezuitského kostela v Brně připomínal interiér původního provedení.

Toto dílo stojí na prahu dějin opery a vytváří druh duchovní opery. Podstatou díla je dialog duše a těla mezi alegorickými postavami, které se účastní nesnadné volby mezi poměrným světem a věčností. Toto mimořádné dílo se sólisty Janáčkovy opery, komorním sborem a orchestrem nastudoval pražský dirigent R. Hugo z partitury faksimilovaného vydání původního tisku. Přítomní diváci byli - podle svědectví kritik - svědky ojedinělého kulturního a duchovního zážitku.

Povolení k celé akci dalo

P. Adolf KAJPR SJ

Příloha k jeho nedožitým devadesátým narozeninám

OBSAH

- 2 A. Mandl: Fanatik jednoty
- 6 Cesty mohou být rozličné
- 7 Katolickým novinám
- 9 V koloniích to hoří
- 11 Lenin či Kristus?
- 15 Líbání
- 17 Růženec nebo noviny
- 19 Synové světla

~~~~~
Připravili jsme pro vás krátký výbor z článků jezuita P. Adolfa Kajpra. Je to jenom skromná připomínka k jeho nedožitým devadesátým narozeninám. Články jsme vybrali z poválečných ročníků časopisu Katolík. Vzhledem k rozsahu jeho novinářské práce není takový výbor samozřejmě reprezentativní. Přesto si rádi povšimneme, jaký cit měl pro potíže a otázky své doby, což je odkazem i pro nás.

Redakce

A. Mandl:

Fanatik jednoty

In memoriam otce Adolfa Kajpra SJ

† 17. 9. 1959 - Leopoldov

Jsou chvíle, kdy možnost pohledu zpět se stává nutností pro jasný pohled kupředu. Sloužit Bohu je vládnout. Podle francouzského přísloví však vládnout znamená předvídat. Promarnit tuto možnost by bylo začínat kuse, jednostranně, neúplně, a proto neúspěšně. Proto budoucí tvořivé budování je možné jen na základě tohoto kladného pohledu do minulosti. To není historismus. Je to život, který je silnější než jakákoliv ideologie, i křesťanská, a než jakékoliv násilí, i „křesťanské“.

Postava otce Adolfa je jedním z nejryzejších výrazů českého duchovního a křesťanského života, ale i výrazem do značné míry tragičnosti pro tento život, způsobené neporozuměním a nedorozuměním. Ta se bohužel nerodila jen z omezenosti a neznalosti, nýbrž ze skutečné vůle. Ta se projevuje tím, že druhá strana se zřekla toho, čemu se sportovně říká „fair play“. A tak nad tím vším se zamyslet „sine ira et studio“ z lásky ke spravedlnosti není proti duchu evangelia, nýbrž je to pravda, která osvobozuje. Pohled do minulosti po stopách této tak velké, krásné a jednotné osobnosti a přitom tak české, tvoří doslova budoucnost, ukazuje cesty, po nichž je třeba jít, i když ona není už mezi námi a zůstává zde jen její světlo a jas.

Jistě, někteří z nás dovedou si ještě živě vyvolat v myslí onu malou, dynamickou, eruptivní a výbušnou postavu, tak osobitou a tak ryze původní a tak nezištnou po každé stránce a přitom všem tak realistickou. A někteří z nás ji znají i v její poslední dozrávající velikosti onoho umlčení, kdy otec Adolf tak statečně podruhé procházel všemi útrapami a nesnáze nespokojenosti, a to v českém vydání oněch zkušeností, jež dnes se konečně odhalují veřejnosti v denním tisku a které se krystalizují v pojem Leopoldov, a to zvláště roku 1952. A tento Leopoldov byl mu i posledním domovem na této zemi.

Životní cesta otce Adolfa je i svým způsobem jedinečná. Je to výraz energie ducha nad různými hmotnými překážkami. Z mlynář-

ského dělníka, od raného mládí majícího zájem o celý svět kolem sebe, se propracovává soukromým studiem k maturitě. Vstupuje do jezuitského řádu, aby dokázal, že ani Češi nejsou příliš malí pro velikost tohoto řádu. A v tomto řádu se mu dostává možnosti studia v belgické Lovani. Tam se setkává s ovzduším, z něhož se zrodila tak zvaná „nová teologie“, jejímž ohlasem je vlastně koncil. Pro práce pro naši mládež se dostává do Dachau a po návratu jeho iniciativní rozhodnutí uprostřed tápání a nerozhodnosti z něho činí redaktora „Katolika“, právem nazývaného „Kajprův zápisník“, který dokázal upoutat tu část národa, která přemýšlí. Vedle přesvědčivých kázání je to i pomoc bratřím kněžím, která ho činí tak milým a vítaným. To vše pokračuje i v omezených možnostech umlčení a mnohý by mohl dosvědčit, že díky otci Adolfovi dokázal projít temnými chvílemi, kdy lidské síly poklesaly. A pak nastává konec, a i ten je prostý a přece veliký. Je středa večer a otec Adolf s humorem na dobrou noc vytahuje „bažanta“ a kácí se mrtev. Puklo mu srdce. Není snad až příliš osobní, řeknu-li, že právě můj poslední rozhovor s tímto velikým přítelem byl právě o smrti. Bylo to v pátek večer před onou středou. Hovořili jsme spolu o Slowackého básni „Pták“, otištěné k jeho výročí v „Literární gazetě“. A otec Adolf říkal, že Slowacki, ač jeho minulost nebyla nejvyrovnanější, hleděl klidně vstříc smrti s důvěrou v Boha jako v matčino náručí.

Jak ale najít klíč k této tak živé a tak reálné, i když jedinečné osobnosti? On sám nám jej dává. Rád se nazýval fanatikem jednoty. Vždyť podle jeho spolubratra Emila Mersche SJ sjednocovat je něco božského. Přes tuto fanatičnost jednoty si získává úctu a obdiv mnohých, vlastně všech, i těch, kteří nesouhlasili.

Z čeho se rodila tato jednota a co bylo jejím obsahem, že byla tak elementárně a živelně strhující?

Otec Adolf rád říkával, že se člověk rodí s určitým zaměřením, s určitým postojem k věcem a k nazírání na ně. Svátý Pavel byl v tomto zaměření stejný před konverzí i po ní. Jen předmět se změnil. Otcí Adolfovi bylo dáno něco, co bychom mohli nazvat zaměření metafyzické, náboženské. Sám se proto rád nazýval melancholikiem, což bylo mírně ironizováno. Tuto metafyzičnost mohli bychom definovat jako onu hloubku každého profánního, které se začíná otvírat do sféry posvátného, božského. Proto jeho náboženskost se rodila z věcí samých. Tím měl i smysl i pro ony základní živé principy všeho jsoucna, které o všem rozhodují a které jsou zdrojem organické jednoty. Je pro něho typické, že ač jezuita, naprosto zavrhl barokní jezuitskou teologii, reprezentovanou Innsbruckem. Proti jezuitům té školy, která hájila člověka proti Bohu, s Lovanskou školou se přiklonil k tomismu, kde když je člověk Boží, je i nejvíce člověkem. Proto i neuznával bezhříšnou nedokonalost a přesvědčivě hájil nejen

naši povinnost, ale i právo růst neustále ke světlu. A v Lovani se setkal i s otcem Maréchalem, jemuž východiskem veškeré metafyziky byla dynamičnost lidského úsudku s jeho finalitou, a s otcem Charlesem, jehož základní maxima duchovního života byla: „První a poslední naše povinnost je vyrovnat se s celou skutečností.“ Proto otec Adolf vždy kladl důraz na dvě věci: na to, co nebo koho člověk má rád, a na přítomnou chvíli. Neměl rád historismus ani iluze velkého plánování, ani iluze mnoha soukromých zjevení a hlavně jejich nepřesností. Měl příliš velké pojetí o Bohu i o člověku.

Rád srovnával dva církevní hymny z doby vánoční: Jesu, dulcis memoria, a Jesu, Redemptor omnium. Prvý odmítal pro jeho sladkou sentimentální prázdnotu a druhý chválil pro jeho strohou vznešenost, pro jeho klasičnost. Proto i tolik ctil liturgii jako výraz dogmatické hloubky a organické jednotnosti. Ovšem liturgie mu byla něco podstatného, a proto se nebál na vlastní pěst svého odpovědného vědomí ji počítat až do důsledků řadu let před koncilem. A život mu dal plně za pravdu. Proto, ač se modlíval růženec, nesnášel ono uspěchané „sfouknutí“ všech patnácti tajemství za pár minut. Proto i nechápal, jak někdo může slavit eucharisticky svátek Krista Krále a hned se hádat kvůli maličkosti. Tak mu vadila i nesouvislost mezi určitou sakramentalitou a nedostatkem etiky. Zdůrazňoval, že svátosti nutně vyžadují lidského „dotažení“ a že skuteční lidé nekřesťanští jsou někdy lidštější než někteří křesťané. A tento humanismus se projevoval i v jeho oblíbené citaci otce Sertillangea: „Věřím v budoucnost, poněvadž věřím v Boha.“ Jednou mu bylo vytknuto, že jeho peklo je málo žhavé. Odpověď zněla: „Bůh má právo, aby ho člověk miloval, ale též člověk má toto právo a ze strachu se mnoho nezrodí.“ Proto si i tolik vážil románu „Kámen a bolest“, o němž tvrdil, že může člověka dovést k Bohu, že je to autentický projev hluboké náboženskosti. Ale dovedl se dát i pokorně přesvědčit. Rád tvrdil, že člověk duchovní má být nade vše povznesen, ale ochotně uznal, že po dni stráveném na mrazu o hladu určité teplo večere je něco, co dává radost, po čem člověk má právo toužit a za co je právem vděčen. Ale stejně nesnášel onu mentalitu, která v době hladu a ponížení říkala, že nikdy si tak duchovně nežila, a přitom myslela na to, jak si jednou vyrovná účty.

Stačí jen těchto několik náznaků, abychom si připomněli, co je to křesťanská existence na půdě české země. Otec Adolf, tak jednotný v sobě, je i výrazem jednoty Církve, on, který tak dobře chápal veškerou problematiku českých duchovních i politických dějin. Byl z těch, kteří se nebáli o křesťanství, poněvadž znal jeho pravdivou velikost. Jen chtěl, aby lidé je chápali v jeho ryzosti a jednotnosti, a ne v nějakých povrchních, často neautentických projevech. Proto je burcoval k oné osobní účasti, která se rodí ze skutečné živé víry.

A to je jeho odkaz. Každý nemá množství jeho talentů ducha a srdce, ale každý z nás může a má svou spoluprací s milostí Boží stát se živým a tvořivým orgánem společenství víry, a tak solí země. Jinak se nám může stát, že budeme pošlapáni a vyhozeni ven. Ale nikdy není pozdě stát se solí země. I to by nám otec Adolf připomněl.

Cesty mohou být rozličné . . .

Mnozí lidé mají nesprávný, přehnaný názor o uniformitě v Církvi, zejména mezi kněžstvem a hlavně v řádech. „Jsou všichni stejní,“ si většinou mnozí myslí a aplikují to hlavně tehdy, jsou-li s něčím nespokojeni, udělá-li některý kněz něco, co se jim nelíbí. Bylo by třeba, aby se takový nesprávný názor přiblížil lépe skutečnosti. A ta skutečnost je taková, že člověk, každý člověk, má svou určitou povahu, která se v podstatě nemění celý život, ani tím, stane-li se někdo knězem. A protože jsou povahy různé, proto jsou i kněží různí. A Církev neodstraňuje tuto různost, pokud nezasahuje skutečně hranice nepřekročitelné. A tak jsou kněží přísní a jsou kněží mírní, jedni sympatizují s levicí a druzí s pravicí, jedni jsou pro teorii a druzí pro praxi, jedni jsou thomisty a druzí molinisty, jedni jsou pro chorál a druzí pro koledy atd. atd. Jeden příklad této zdravé různosti můžete nalézt třeba v jediném čísle „Dobrého pastýře“, týdeníku katolického kněžstva. Kdosi si tam stěžuje, že bohoslovci, když vyjdou ze semináře, nevědí nic o daních, nevědí, co je ekvivalent, co jsou interkalární a zádušní účty. Prý různé filozofické systémy jsou známy, ale praxe chybí. V témže čísle však, ve vzpomínce na nedávno zemřelého Redemptoristu, P. Pejšku, našeho nejlepšího znalce a učitele církevního práva, píše o něm jeho vděčný žák: „P. Pejška nám často vykládal a ukládal ke zkouškám právě ty statě, o kterých věděl, že jich nebudeme potřebovat v pozdějším životě, s poznámkou: To, čeho budete později potřebovat v životě, si nastudujete sami. Mým úkolem je zdůrazňovat a pěstovat ve vás smysl pro vědecké studium.“ – Bylť si vědom, že účelem studia není materiální informace, nýbrž odborná formace v tom kterém předmětu. Kněz opouštějící seminář má být natolik vzdělán, aby si každý případ dovedl rozřešit sám na základě daných zásad. Příslušná kasuistika vychovává k nesamostatnosti.

č. 12/1946

Katolickým novinám

Rozcházíme se v názoru na úkol katolického časopisu, katolického novináře a spisovatele. Ostatně i katolického kazatele. Píší-li nebo káží-li o „věčných pravdách“ tak, jak o nich bylo možno psát nebo mluvit před dvaceti, třiceti nebo sto lety, nerozhněvám si sice nikoho, ale budu se velice mýlit, budu-li si lichotit, že dělám apoštolát. Způsobím tím jen to, že katolické časopisy budou četbou nudnou, a nikdy nezabráním, aby právě katolíci nesahali nejraději po četbě nekatolické. Zabráním tomu pramálo i stálým připomínáním, že je hříchem nekatolické časopisy odebírat a číst. Musím se snažit, abych mluvil o věcech aktuálních, které dnes hýbají myslmi lidí, a abych tyto otázky postavil do reflektorů Kristova světla. Bude to pokračování Jeho vtělení, bude to zasnoubení našeho konkrétního života s Jeho všechny časy pronikající Božskou Osobou. Při tom je různost názorů takřka nevyhnutelná. Ale jen ze srážky těchto různých názorů, ze srážky, ve které nemusí být žádné nenávisti, může vzejít skutečné poznání pravdy. Jestliže my pravdu nehledáme, jestliže my se jí bojíme nebo toho jejího hledání, jak se pak můžeme druhým divit, že se jí bojí a že ji nesnesou?

Má-li katolický tisk plnit skutečně čestně své poslání, musí podávat život takový, jaký je, i s jeho stíny a omyly, ne aby se na nich pásl jako tisk bulvární, nýbrž aby přispíval k jejich odstranění. I katolický tisk by mohl propadnout demagogii, že totiž lidu předkládá vždycky jen, kde ho chválí, kdežto přes skutečně vážné problémy by se přenesl buď mlčením, nebo by o nich jednal způsobem naivně zjednodušujícím. A základem toho všeho je pohrdání lidem, představa, že lid je nemyslicí dav, jenž musí být veden po způsobu malých dětí.

Nesetkáme se, neporozumíme si pouhým vnějškovým připomínáním, že jsme všichni katolíci. Sejdeme se, budeme-li si jisti, že oběma jde o rozšíření království Božího nad všechny ostatní věci. Sejdeme se, budeme-li například zajedno v tom, že nejvyšší normou všeho lidského jednání je Boží zákon, Boží spravedlnost a Boží láska a že před těmito normami se musí sklonit všechno ostatní, i zájmy osobní i zájmy národní.

Tuto pravdu hlásáme od začátku v „Katoliku“ především sobě samým. Mnohokrát jsme zde připomněli, že nacionalismus je nejzohoubnější heresí našeho věku a že i my Češi jsme jím velmi nebezpečně

infikováni. Nikdy jsme například netvrdili, že všeobecný, bezvýhradný odsun Němců je v souladu s katolickou morálkou, ani jsme to netvrdili o beznáhradném znárodnění majetku bezúhonných lidí, ani jsme to netvrdili o řemesle různých tzv. zlatokopů apod. Jenže se při všem tom musí vzít v úvahu demoralizující vliv šestileté války a jejich průvodních jevů. Rovněž tak nelze přitom zapomínat, že naše vláda ani není ani se nechce nazývat katolickou vládou, že tedy od ní nemůžeme čekat jen to, co je v souladu s katolickou morálkou.

Vidíme zkrátka své žurnalistické poslání v opravdovém úsilí o dorozumění, jež však je možné, jež může být trvalé a solidní jen na správných pravdivých názorech na palčivé, aktuální otázky. Budeme-li chodit kolem různých takových otázek, jak se říká, jako kolem horké kaše, budeme marně pracovat, a budeme-li to nazývat láskou, budeme to svaté jméno jen nadarmo vyslovovat, protože pravá láska je nemožná bez porozumění a porozumění není možné bez poznání. Kdo množí toto pravdivé poznání, množí i porozumění a lásku a koná poctivě svůj úkol. Kdo se tomuto poznání vyhýbá, klame sebe sama, nazývá-li své jednání láskou nebo apoštolátem, nebo jakkoliv. Veritas liberabit vos – Pravda vás osvobodí.

Neříkám, že my tu pravdu máme, ale aspoň ji hledáme. A to by měl každý katolík otevřeně uznat, podporovat toto hledání, a ne pořád naříkat: Dejte pozor, ať se někoho nedotknete. Což jsme maličké děti?

č. 3/1947

V koloniích to hoří . . .

Francouzům to letos zrovna na vánoce nepříjemně zaskřípalo v jejich koloniální říši. Do jejich věčných a myslím nikomu jinému na světě nepochopitelných politických hádek domácích vpadly výstřely v jejich vzdálené tichomořské Indočině. Pochybujeme, že je to napraví a změní. Nenapravitel je ani Hitler v nebezpečně blízkém sousedství. Jen několik lidí, kteří mají kdy na přemýšlení, se asi zamyslí nad tím, čím státy vznikají a čím zanikají, čím státy rostou a budují kolonie.

Budování kolonií je normálně výraz překypující životní síly, která si stále hledá nová pole a nová působiště. Budování kolonií předpokládá fyzickou i mravní sílu, fyzickou i mravní převahu nad těmi, k nimž přicházím. Přes své různé špínu a krví poskvřněné stránky jsou dějiny kolonizační činnosti evropských národů přece jen kusem slávy lidstva, jsou epochou, v níž evropské lidstvo bylo vybráno za nástroj Božích úmyslů k sjednocení světa v tajemném těle jediného Spasitele.

Dnes se Evropany vybudované koloniální říše většinou hroutí. Zhroutily se ovšem napřed jejich předpoklady. Nač potřebuje Francie kolonii, nebo co může dát svým koloniím, nedovede-li si zorganizovat svůj vlastní domácí život?

Doma nemá ani dělníků ani sedláků, nemá především děti. Nemá chuť k dětem a nemá mnohdy ani chuť k životu. Koloniální národy mají dnes dosti své inteligence, která pochopitelně nemá chuti dát se komandovat nějakými seržanty vzdáleného národa, který jakž-takž unikl, a to ještě s cizí pomocí, vlastní porobě, a který se ze své největší dějinné zkoušky ničemu nenaučil, protože místo aby děkoval Pánu Bohu za zachránění a skromně pracoval, dělá komedie s hlasováním sedmkrát za rok, a po všech hlasováních není s to se dobrovolně podříditi někomu ze svých, jakoby nebyl měl do včerejška dost tyranie Prusáků a jejich stvůr. Pak chtějí, aby jim to v koloniích klapalo. Nechápu, že jak u států a národů, tak u jednotlivců veškerá účinnost vystupování na venek je v přímém poměru s vnitřní silou a vnitřní hodnotou. Nestojím-li sám sobě za nic, málo mně pomohou umělé triky různého naparování a deklamování o dějinném poslání a o historických chvílích. Dějiny dělají většinou ti, kteří o nich moc nemluví, kteří o nich nanejvýš tiše ve volných chvílích meditují a učí se z nich.

A to se týká i nás. My také stojíme před kolonizačním úkolem, na němž nám záleží mnohem více než Francouzům na udržení jedné

kolonie v Tichém oceáně. Celé pohraničí je třeba organizovat. A nezdá se, že bychom dnes k tomu byli právě v nejlepší kondici. Vánoční řeč pana prezidenta nezněla věru jako štědrovečerní idyla zlatého věku, do kterého bychom byli 9. května 1945 vstoupili. Sobecké požitkářství se mnohdy vybíjí přímo v orgiích. Vánoce jako vždy jsme naplnili proudem sentimentálních řečí o dojemné podmanivosti dítěte a při tom hlodá mor potratářství nezadržitelně na kořenech našeho národního bytí. Vynikající lékařští specialisté odmítají denně několik zákaznic pro nedostatek času, protože nemohou stačit. A při tom prý taková operace stojí deset až patnáct tisíc. Jak zde pomoci? Zákazy, zákony, tresty? Zákony se vždycky obejdou, tresty zasáhnou obyčejně jen ty méně prohnané a méně šikovné. Dokud neobnovíme vnitřní zákon, jež ruka Boží vepsala do našeho svědomí, budou marné všechny řeči o nutnosti nápravy. Za tím účelem musí však vánoce přestat pro nás být sentimentálními svátky dítěte, musí se zase stát skutečně Narozením Páně, narozením Dítěte, které i v jesličkách zůstává Původcem, Zákonodárcem a Cílem veškerého života a veškerého smyslu života vůbec.

č. 1/1947

Lenin či Kristus?

Zrození mythu

Vyšel nový český překlad velké básně Vladimíra Majakovského „V. I. Lenin“. Skvělé, skoro přepychové vydání. 110 stran velkého formátu, na stránce je sotva tak po dvanácti verších. Z toho vydání můžete poznat, jací jsme páni, co si všechno můžeme dovolit, – by nám mohl říci leckterý komunista.

Je to báseň mythotvorná, typický příklad, jak se dělají mythy, jak se dělají moderní svatí a moderní heroové. A při tom cítíte, jak mnoho podvědomého křesťanského nazírání bylo tvárnou látkou, z níž vznikala tato komunistická mystika.

Čím déle knihu čtete, tím více si uvědomujete, že Lenin se má státí Kristem komunismu. Řekl bych takovým mystickým Kristem, tak jako křesťanství žije z mystického Těla svého Krista, tak jak jej hlásal sv. Pavel, tak jak z něho čerpali svou sílu mučedníci. Svatý Pavel píše: „Mně žít je Kristus. Žiji, ne já, žije totiž ve mně Kristus.“ A na jiném místě: „Ježíš Kristus je nám moudrostí a spravedlností, je světlem a životem a silou a vším.“ V nesčetných variacích byste si to mohli nalézt u sv. Pavla a u sv. Jana a potom v celé křesťanské literatuře.

A naproti tomu čtete u Majakovského a srovnávejte:

Lenin teď víc než dříve žije a bude žít,
jsa naším vědomím, silou a zbraní.

Stejnou myšlenku vyjadřují tyto verše:

Šli jsme jak milióny rudých hvězd,
v každém z nás Iljič, my byli jeho syny.

I světlem je Lenin, tak jako Kristus říká o sobě: „Já jsem světlo světa.“ Majakovský totiž říká:

„Já sebe čistím pod světlem Leninovým.“

Sv. Tomáš Aquinský kdesi napsal: „Kdyby někdo měl knihu, ve které by byla všechna vědomost a moudrost, nepotřeboval by o nic jiného pečovat, než aby tuto knihu znal. Nám je Kristus takovou knihou: měli bychom se tedy snažit, abychom jeho stále více znali.“

A nyní posuďte, zda neříkají totéž – ovšem na jiné rovině – tyto verše:

„Znal jsem dělníka, byl negramotný.
Nerozlouk ani azbuky oříšek.

Uslyšel však, co hovořil Lenin,
a znal tedy vše.“

Mimochodem řečeno, dovedete si představit, co to znamená, myslí-li si někdo, že zná tedy vše, jestliže uslyšel, co hovořil Lenin? Dovedete si představit, jak těžké je pak s takovými lidmi, a nejsou to jen negramotní dělníci – dorozumívání?

Když vyslyšeli Pannu Orleánskou, kterou dnes ctíme jako svatou Janu z Arku, ptali se jí mimo jiné na to, jaký je poměr mezi Kristem a Církví. A tato dívka, která nestudovala teologii, která šla pouze s naprostou slušností za hlasy, jimiž ji volal Bůh, odpověděla: „Myslím, že Kristus a Církev je jedno.“ Není to sice úplně jednota; v pozemské Církvi je leccos, co se nemůže hlásiti ke Kristu, a přece zase je to jedno: V tom, co má Církev nejsvětějšího, ve své nepomíjející podstatě je to skutečně Kristus, jenž v ní a skrze ni je s námi a vede k dokonání své dílo, vykoupení lidstva.

Srovnejte nyní tyto verše:

„Říkáme Lenin, myslíme strana,
říkáme strana, myslíme Lenin.“

Tedy úplná rovnice: Strana je Lenin a Lenin je strana. Jedno bez druhého je nemyslitelné.

Kdokoliv zná dějiny křesťanství, dějiny pronásledování křesťanů, vzpomene jistě snadno na scény, kde pronásledovatel nutí k zapření Krista, kde nutí k tomu prosbami i sliby, kde nutí k tomu hrozbami i mukami. A nemůžete se tedy zase ubránit dojmu podobnosti, když čtete v Majakovském takovéto verše:

„Za živa po hrdlo pohřbívaly nás bandy Mamontova.

Pod kotly lokomotiv házeli nás Japonci,
chřtány nám zalávali do olova.

Zřekněte se! řvali, leč z hořících úst
slyšeli stále jen tři slova:

„Ať žije komunismus!“

Nepotřebujeme pochybovat, že i tato scéna může být kusem skutečnosti, že se skutečně našli lidé, kteří se stali mučedníky komunismu. Přesto nejsme zvyklí ve své víře, že Kristus je dodnes jediným, jenž zasluhuje mučednictví, že jedině mučednictví pro něho není trapným poblouzením, že jen On může říci a splnit: „Kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej.“

A třebaže se báseň o Leninovi na několika místech, někdy velmi drsně, posmívá náboženství a připomíná například:

„Zde Leninovo jméno znají vesničani.

To vroucněji než modlitba jim v srdci zní.“

nebo

„Bohu jen erární pocta bývala vzdávána.“

přece celé křesťanské generace, lidé všech věků a všech vrstev

by usvědčili ze lži toto tvrzení, protože by z vlastní zkušenosti dokázali, kolik obětí byli schopni svobodně přinést pro Krista, z lásky ke Kristu, jenž celým svým životem, každým svým slovem a každým svým dechem dokázal, že spíše o jeho než o Leninově čele se dá říci, že je

nejlidštější ze všech čel,
že jeho zrak naráz obepjal celou zemi
a viděl to, co čas před námi skryl.“

On totiž, ačkoliv nejlidštější, ačkoliv se s takovou zálibou nazýval **Syn člověka**, přece byl, přece je zároveň Syn Boží, Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha.

Přes všechny tyto pokusy o mytické posvěcení, o toto stvoření svatozáře, které jsou jen novým důkazem naší pravdy, pravdy o duchu, o nesmrtnosti ducha, půjdeme vždy za svým Kristem, třebaže dnes je snad Leninovo mauzoleum nádhernější a navštěvovanější než Boží hrob v Jeruzalémě. Nepotřebujeme chodit k mauzoleu, protože náš Kristus skutečně není mrtev, protože náš Kristus skutečně žije s námi, a každý vesnický kostelík stejně jako světové katedrály jsou sterými ohnisky, na nichž sestupuje mezi nás, aby z nás udělal pokračovatele svého díla, díla sice pomalého, přesto však nezadržitelně pracujícího na pravém vykoupení světa.

Bez revolucí, jen čistým nadšením srdcí a vírou ve vítěznou moc lásky dobylo si Kristovo poselství někdejšího světa a toutéž silou bude pracovat i dále.

Čteme-li v básni o Leninovi:

„My i kuchařku každou naučíme řídit stát“

nebo

„A hle, teď pánem všeho proletář!“

víme jednak, že to není pravda, jednak v tom nevidíme vrchol lidského snažení a lidského štěstí. Nepotřebuje každá kuchařka umět řídit stát, nepotřebuje proletář být pánem všeho, protože „Co je platno člověku, kdyby celý svět získal, ale duši svou ztratil?“ Každému proletáři a každé kuchařce přineseme však – budou-li po ní toužit – radostnou zvěst, že Bůh miloval svět, že Syna svého vlastního dal, aby dosáhl věčného života všichni, kdo jej chtějí a dovedou ocenit. Každému proletáři a každé kuchařce budeme vypravovat, že za ně zemřel Bůh, aby nám dokázal, jak jsme mu drazí.

Nebudeme titánsky volat

„Stranou a stavbami nebe nabouráme,“

nebo

„Však jednou, jednou – sžehnem nebesa,“

Protože jednak zase víme, že to není pravda, že jsou to plané slovní bubliny, jednak po tom ani netoužíme, protože v nebesích je Otec

náš, v nebesích je Kristus, jenž tam vstoupil, aby nám tam připravil místo, aby nás u sebe shromáždil ve věčném míru Boží rodiny.

A mezi tím se nedíváme na křesťanství jako na uspávací opium, jsme si vědomi všech sociálních nepořádků a vši hniloby kapitalistického světa a máme poctivou a ochotnou vůli pomáhat k ozdravení a zlepšení všeho toho. Nechceme to dělat jen řečmi. Mají kus pravdy snad tyto verše:

„Však nás už řeči ty nenakrmí a nenapojí,
že prý jsme všichni bratři . . .“

Nebyli to křesťané, kteří nejvíce brali nadarmo i v posledních dobách jméno bratře. Byli to mnohem více humanitářští nevěrci. Jestliže se však něčeho zneužívá, není náprava v tom, že vyhodíme i dobré jádro věci. My budeme přece vždy opakovat, že jsme bratři, protože nás všechny učil Kristus modlití se „Otče náš“.

Nebudeme tedy chtít reformovat svět planými řečmi a planými názvy, jak to neprávem křesťanství vytýkají, nýbrž poctivou, obětavou prací. Vzorem a posilou nám však při tom nebude mrtvý Lenin, nýbrž Kristus, jenž vstal z mrtvých a již neumírá, jenž byl včera, jenž je dnes a jenž bude na věky jediným smyslem veškerého lidského života.

č. 8/1947

Líbání

Byla jsem také několikrát při tzv. libání: Nevím, ale tím se přece ta naše láska, obdiv a úcta k Panně Marii nijak neprojevuje. To všechno se dokazuje jinak než libáním sošky, která je konec konců jen trochou hmoty o něco ubožejší než jsme my. Snad nejvíce ze všeho mne „rozčilila“ pokladnička postavená hned vedle sošky. Vim, že jsou tam potřeba peníze, vim, že to dejme tomu, nikdo nesbírám sám pro sebe, ale ty peníze se dají získat pro tu určitou věc jiným způsobem – mimo kostel . . . Je to asi tak ošklivé, jako když při mši sv. se objeví kostelník s měškem na tyči a probírá řady věřících jednu po druhé, a člověk místo soustředění se aby vytaboval peníze. Vždyť ten, kdo bude chtít dát, jistě dá i jinde.

Tato slova jsou vyňata z dopisu mladé vysokoškolačky, jejíž víra je jak teoreticky, tak prakticky nade vši pochybnost. Možno ještě dodat, že chodila do katolického gymnázia. Nebyla psána s úmyslem na uveřejnění. Přesto je uveřejňujeme, protože vyjadřují do značné míry názor celé mladé věřící generace dneška. Zdůrazňují přímo **věřící**, to znamená poctivě věřící. Taková ta polověřící si tím hlavu neláme, naopak z pražských zkušeností víme, že například při různých svátostinách, jako je svatoblažné požehnání, nebo při popelci, bývá velký nával lidí, u nichž je to skoro jediným náboženským úkonem. Ovšem proto, že je to úkon zcela nezávazný, že je to určitý druh talismanu, který, když neprospěje, jistě neškodí a ani hmotně nic nestojí, ani mravně na vás neklade žádné požadavky.

Věřící mládež však nesympatizuje s „libáním“, protože se jí to zdá příliš pasivní. Někde to snad zní po upřílišeném, nekatolickém spiritualismu. Ale není tomu tak. Právě dnešní mládež chápe krásu katolického symbolismu, ale musí v něm být ruch, pohyb. Proto snahy po živější účasti laiků ve mši svaté, proto se zavádí například účast při mešním obětování, jímž by se snad mohlo odstranit pohoršení z rušivého „vybírání“, a přece by se mohlo vnímatelněji naznačit, že je to spoluúčast na vlastní oběti.

Všichni spolutvůrci našeho liturgického života by si měli být vědomi, že i zde je třeba vývoje. Je třeba skončit s přílišnou „lidovostí“. Co zajímalo a dojímalo prosté duše před dvaceti, čtyřiceti, šedesáti lety, působí dnes většinou groteskně. A my to stále zapomínáme. Proto máme například časopisy pro lid, kalendáře pro lid, literaturu pro lid, kázání pro lid, exercicie pro lid, a to všechno je většinou

anachronismus, jenž působí více zla než dobra. Třeba budovat, hledat, zdokonalovat. Nejde o to popřít smyslovou účast na bohoslužbách, to by znamenalo popřít katolicismus a křesťanství, jehož podstatou je právě vyzdvížení i hmotného světa do sféry božství; nejde o to, vyhýbat se zevním projevům a zevnímu vyznávání naší víry, jde o to, aby toto vyznávání bylo krásné, pravdivé, umělecké, aby vyplývalo spontánně a radostně z našeho nitra. Mysleme na to velmi vážně. Závisí na tom celý křesťanský život u nás, závisí na tom získání mladší generace.

č. 16/1946

Růženec nebo noviny?

Jedna čtenářka mi sdělila, že je jí nepochopitelné, jak jsem mohl již dvakrát citovat v Katolíku větu: „Nečíst noviny může být v dobách demokracie škodlivější než nepomodlit se růženec.“

Vznikne prý z toho pohrdání růžencem, to znamená modlitbou. Já myslím ovšem, že tyto obavy jsou neodůvodněné. Nebuďme takovými pesimisty a nepředpokládejme u lidí vždycky to nejhorší. V Katolíku přece není pouze tato věta, vedle ní tam byla spousta jiných, které nezbytnost modlitby, nezbytnost spojení s Kristem vštěpovaly velmi naléhavě. Proč jsme nakloněni věřit, že si lidé vyberou právě to, co lze nesprávně vyložit, proč jim více nedůvěřujeme? Mnozí z nás teoreticky potírají lutherský pesimismus, jenž je učil, že člověk je po dědičném hříchu úplně zkažen a nakloněn jen ke zlému, v praktickém nazírání na lidi, zejména ve výchově a v asketice předpokládáme však totéž. Nezapomínejme, že byly doby, hlavně v době vznikající reformace, kdy takřka celý intelektuální život církve byl ovládnán nominalismem, to znamená nedůvěrou k přirozenému poznání a jeho podceňováním, nedůvěrou k přirozenosti lidské vůbec. Ani překrásná knížka o Následování Krista není prosta tohoto ducha. Jen si přečtěte 54. kapitolu její III. knihy, kde přirozenosti se připisují všechny možné špatnosti. Ale neřekněte, prosím, zase, že jsem odsoudil Následování Krista. Nemusíme přece být primitivy, kteří, když chválí, chválí všecko, a když haní, haní také všecko. Řekněme například, že se díváme na nějaké umělecké dílo, třeba na nějaký portrét. A přes to, že jím budeme nadšeni, můžeme snad uznat, že dáma, kterou možná zobrazuje, má trochu moc velké ruce. Živé dámě bychom takovou chybičku do očí nemohli říci, ale o té na obraze již to jde, a stejně to jde o knize.

Ta čtenářka tedy myslí, že „jestli se člověk opravdu modlí růženec, Pán Bůh má vždycky dost možností zpravit ho o věcech, které potřebuje vědět, i kdyby v dobách demokracie nečetl noviny“. Myslím, že je každému nápadná podivnost tohoto názoru. Jistě, že má Pán Bůh mnohé možnosti sdělovat někomu nějaké vědění. Existuje také tzv. vědění vlité. Ale to je zázrak. A spoléhá-li se někdo bez velmi vážného důvodu na zázraky, říká se tomu, že pokouší Pána Boha. Normálně se vědění získává tím, že se učíme a studujeme, že chodíme světem s otevřenýma očima, že se ptáme a informujeme, a jde-li o veřejný život, že jej sledujeme, a to hlavně z novin a časopisů. I zde platí: Dávejte tedy, co je císařovo, císaři, a co je Božího, Bohu. I zde se třeba vyvarovat jednostrannosti, to znamená hlavně nevědomosti.

Považuji tuto nevědomost za hlavní příčinu nepatrného vlivu katolíků a katolických zásad na utváření veřejného života. Táž nevědomost je příčinou, že katolíci se stávají obětí různých demagogů, zejména fašizujících demagogů, kteří dovedou po případě zbožně mluvit, dovedou vnějškově projevovat svou úctu k náboženství a tím právě strhnou za sebou důvěřivé masy, nejsou-li vychovány ke kritičnosti, nedovedou-li si sehnat fakta a srovnávat je, zda se skutečně shodují s duchem Kristovým.

Nelze se zde dovolávat poslušnosti jako náboženské ctnosti. To by byl např. židovský národ skutečně v právu, nepřijal-li Krista, protože jej jeho vrchnost odsoudila jako rouhače a buřiče. Poslušnost, pravá křesťanská poslušnost, nedispensuje od vlastní práce, od vlastního přemýšlení a vzdělávání. A k tomu všemu potřebuji fakta, znalosti, jasný, konkrétní obraz skutečnosti, hlavně lidské skutečnosti. Všechny nejpálčivější problémy dneška: fašismus a demokracie, otázky sociální, u nás například poměr mezi Čechy a Slováky, to vše se nedá řešit jen nějakou všeobecnou, většinou hotovou a po generace opakovanou ideou, nýbrž potřebuje to znalosti a pořad znalosti.

Hledání těchto znalostí, konkrétně řečeno, čtení novin, není v rozporu s modlitbou.

Nikdo neříká, že máme číst noviny pro noviny, nikdo neříká, že lehkomyšlné čtení novin, kterým někdo ubíjí čas, je lepší než modlit se růžencem.

Napřed musí být víra, to jest modlitba, to jest poctivě míněné a upřímně hledané spojení s Bohem. Všechna modlitba nás však má přivést k pevnému odhodlání hledat ve všem Boha a sloužit mu poctivě ve všem. Jsme-li tímto odhodláním naplněni, stane se nám i z čtení novin krásný skutek. Četba novin je sledování současných dějin, ve vývoji dějin však vždycky zbožná duše vycítla snadno ruku Boží, z vývoje dějin pozornému uchu mluvil Bůh. Proč se toho tedy tak báti?

V novinách se obráží duše moderního člověka, jeho tužby a potřeby, jeho bludy a zklamání. Čím více, čím konkrétněji skutečně věřící člověk to vše pozná, tím více bude puzen k aktivnímu apoštolátu, naučí se k dnešnímu člověku vyprávět řeči dneška věčnou zvěstí o Bohu, jediném pravém Zdroji a jediném pravém Cíli všeho života.

č. 26/1946

Synové světla

Na 8. neděli po sv. Duchu jsem si živě uvědomil, jak velmi bychom potřebovali plynň, pěkný překlad Nového zákona. Hejčel ve Starém je krásný. Zaplať Pán Bůh! Ale ten Nový, jak to někdy přímo tahá za vlasy, jak je to přímo nesrozumitelné. Drží se obvykle velmi úzkostlivě a doslova Vulgaty, ve srovnání s německým Röschem je přímo neohrabaný. Najednou však ve známém podobenství o šikovném správci se uchyluje od doslovného znění, chce vysvětlit v samém překladu a činí to právě tam nevhodně, právě kde by doslovný překlad byl tak bohatý a hluboký.

Pán Ježíš nás, jak známo, na konci onoho podobenství kárá; ukazuje, že lidé světáčtí jsou čilejší než my. Dva tábory tam rýsuje: v jednom synové tohoto světa, v druhém Filii lucis, synové světla.

Nuže, překlad tohoto Filii lucis zní: **lidé oddaní Bohu**. Proč najednou taková úchylka od originálu?

A přece mne ten překlad nepřekvapuje. V jeho rozdílu je rozdíl dvou generací. Generace z doby před první světovou válkou, generace vlastně racionalistická, stále opakující, že náboženství není cit, vlastně bázlivá a úzkostlivá, s panickým strachem před jakoukoliv „mystikou“. To **synové světla** jí tedy znělo příliš mysticky, a mystika je samý ďábelský klam. Co na tom, že je to drahocenný důkaz spojitosti mezi synoptiky a svatým Janem, který tak rád o světle mluví a kterého proto racionalisté nemohou ani cítit, protože z něho nepopíratelně sálá Božství Kristovo? Jen hezky rozumně postupovat. Stačí **lidé oddaní Bohu**. Při tom slově si představíte lidi zavřené do malých kapliček, úzkostlivě se uzavírající před zhoubným vanem tohoto světa, nařikající na jeho zkaženost a na zlobu všech těch synů satanových, ať už se jmenují zednáři nebo jakkoliv. Všude jen defenzíva.

Představte si naproti tomu **syny světla!** Představte si je jako atlety nesoucí pochodeň. Ne pohanskou pochodeň olympijskou. Ne zkomírající pochodeň humanitářskou, nýbrž pochodeň žhnoucí ohněm, který přinesl Kristus na svět, žhnoucí Jím samým, jenž jest Světlo pravé, jež musí ozářit každého člověka, přicházejícího na tento svět, nemá-li zahynout ve tmě. Dnešní generace chce tedy být nejenom oddaná Bohu tichým, uzavřeným životem, chce vyrůstat stále víc a více v syny světla, chce nést světu ono Lumen Christi, světlo Kristovo, bez něhož je svět zahalen v temno. V temno bombardovaných měst, ozářené jen svitem požárů, v temno, které zahalilo svět od šesté hodiny

až do hodiny deváté, kdy Pán za nás umíral na kříži, v temno, které zahalilo Jidáše, když vyšel z večeřadla, aby zradil Krista, a o němž Jan, evangelista světla, výslovně poznamenává, že vyšel do noci.

č. 16/1946

brněnské biskupství a rektor kostela. Rekvizity pro jeviště začali divadelníci přivážet již dva dny před představením. Mezi chórové lavice po celé délce i šířce se vměstnaly praktikáblly pro pódium ve výšce dvou metrů. Na lanku upevněném po obou stranách ochozu byl spuštěn velký závěs, který pak sloužil jako horizont i průhled do nebeských síní. Obětní stůl a sedes musely na čas ustoupit orchestru. Konstrukce znamenala pro věřící určitou změnu navyklého pořádku, když některé dny byly bohoslužby slouženy v zimní kapli. Podle svědků však diváci opery byli s představením velmi spokojeni.

Setkání bývalých studentů

20. října se uskutečnilo v sále nad kostelem svatého Ignáce v Praze setkání bývalých žáků arcibiskubského gymnázia v Bubenči. Přítomné uvítal a modlitbou akci zahájil P. Vedral SJ. Potom promluvil o významu výchovy, které se studentům na tehdejší Arcibiskupském gymnáziu

dostalo, a jejím významu pro další život v následujících těžkých dobách.

Poté účastníci pokračovali diskusí, ve které zvláště vzpomínali na své bývalé profesory a jejich osudy v posledních letech života. K nahlédnutí byly vyloženy památky na starý ústav, fotografie, rukopisy některých profesorů, kopie dokladů a podobně. Účastníci se zároveň chtějí obrátit na všechny, kteří mohou mít nějakou památku na gymnázium, aby ji věnovali nebo zapůjčili. Starý archiv byl po zrušení zničen a nyní se obnovuje u svatého Ignáce. Zvláštní snahou je pokus zkompletovat všechna čísla Zpráv z Bubenče.

Na závěr setkání se bývalí studenti zúčastnili večerní bohoslužby v kostele. Předtím bylo dohodnuto, že takovéto schůzky se budou konat pravidelně každé třetí úterý v měsíci od šestnácti hodin v sále. Vchod je průjezdem mezi kostelem a prodejnou Charity v Ječné ulici č. 2. Nebudou-li velké skleněné dveře vpravo otevřené, zazvoní se na zvonek

sálu a vystoupí do třetího patra. zapotřebí, šťastně umřít.

Jezuité v Brně

V poledne 5. listopadu se konala v jezuitském kostele v Brně koncebrovaná mše sv., které se kromě místních otců Lfzny a Blahy účastnil jezuita P. Anselm Matai, misionář z Japonska a profesor na tokijské katolické univerzitě.

Brněnští jezuité jsou rádi, když mohou ve svém kostele uvítat hosty, a pokládají to za užitečné oživení. Na studentskou mši každé pondělí přichází kolem dvou set mladých lidí. Letos se tu pro ně vystřídala celá řada celebrantů a přednášejících: otcové Špidlík, Kolář, Novotný, Ambros, Jandourek, Čunek, Dr. Simandl, novic Marek Konečný.

Středa 11. listopadu patřila křesťanským ženám a jejich duchovnímu "protektoru" prof. stanislavu Krátkému, který zrovna toho dne dovršil sedmdesát let života. Homilii věnoval životu blahoslaveného Martina Středy a rozvedl zvláště poslední bod z jeho "lumin": Bůh je jeden. Jedno je také

Co je to třetí probace

Před skládáním tzv. druhých slibů - které obsahují také specificky jezuitský slib poslušnosti papeži - konají kněží Tovaryšstva asi roční duchovní přípravu. Instruktor této "třetí probace" Angelo Tejerina ze Salamanky nám poslal přehled, ze kterého se můžeme dovědět, co taková příprava obnáší.

V první části kurzu, která trvá asi čtyři měsíce, se kandidát snaží o zvnitřnění. Koná měsíční duchovní cvičení, studuje základní texty Tovaryšstva, život svatého Ignáce, putuje do Loyoly a koná praktická cvičení modlitby, exerce a služby.

Ve druhé části se dává přednost experimentům, tedy práci v nemocnici, putování, navštěvě vězení. Pozornost se věnuje také studiu dějin Tovaryšstva, dokumentů posledních generálních kongregací a Duchovních cvičení.

Cílem je neustálá formace, kterou jezuita během svého života vlastně nikdy nekončí.

Nosič nákladů

Letos, kdy slavíme Kolumbovo výročí, je dobré si připomenout, že století kolonizace obou Amerik je rovněž stoletím nadšených misionářů. Jedním z nich, jenž vynikal nejen postavou, ale i pokorou a velkým srdcem, byl Jean de Brebeuf, apoštol Huronů. Nazývali jej Echon - nosič nákladů.

Narozen 25. března 1593 ve Francii, vstoupil kolem dvacátého roku do TJ v Rouenu, kde později učil na tamější koleji. Těžce onemocněl a v nebezpečí smrti byl rychle vysvěcen na kněze. Hned nato byl zázračně uzdraven. Zakrátko požádali recolletští bratři z Kanady francouzské jezuity o založení misie mezi Hurony. Brebeuf byl první, kdo se přihlásil. Byla to práce v tak těžkých podmínkách, že nesnesla prostřednost. Být hrdinou nebo z misie odejít - jiná volba nebyla možná.

Tito misionáři byli vystaveni nejhorším klimatickým podmínkám, hladu a povětrnostním vlivům, jaké si jen lze představit. Šli k barbarským národům, které neznaly hygienu a byly pod vlivem šamanů a mnoha pověr. Kruté mučení, skalpování zajatců a kanibalismus byly součástí života, vyšší mravní normy naprosto neznámy. Soukromí neexistovalo. Jejich jazyk neměl žádnou spojitost s evropskými jazyky.

Brebeuf nejprve studoval huronskou řeč a zvyky, sestavil první slovník a dokonce napsal i vánoční koledu, která je dodnes rozšířena pod názvem Huronská koleda.

"Nejsou ještě připraveni pro nové náboženství," napsal v jednom dopise do Francie.

"Jsou lháři a zloději, líní, drzí, krutí, zrádní a pomstychtiví. Přátelští a milující k těm, jež mají rádi. Velkodušní a laskaví svým hrubým způsobem. Ženy dřou a jsou drsnější než muži. Muži jsou lovci a válečníci, rybáři, obchodníci a šamani. Obchoduje se hlavně kožešinami."

Šamani rozsávali vůči misionářům nedůvěru. Misionáři byli

obviňováni z různých epidemií, jako např. moru. Když v roce 1626 nastalo velké sucho, byl za příčinu označen Brebeuf. Poté, co se modlí za déšť, zaprší a Huroni jsou znova nakloněni nové víře. Ale počet obrácení je zoufale nízký. Po šesti letech úmorné práce pokřtil pouze jediného zdravého Hurona.

Jezuité stavějí pro Hurony opevněné vesnice jako St Ignace, St Joseph a Fort St Marie. Byly alespoň částečnou ochranou proti nebezpečí nájezdů nepřátelských Irokézů. Fort St Marie hluboko ve vnitrozemí byl také míněn jako přechodný útulek pro Hurony a misionáře k obnovení duchovních a fyzických sil. Tam se Brebeuf setkává s jezuitou P. Bressani, který se po zajetí a mučení Irokézy vrací se zohavenými rukama. Ty pak na Hurony udělají větší dojem než nejmvlivnější kázání.

Irokézové jsou znepokojeni ubýváním bobrů v důsledku huronského obchodování a nemohou jim zapomenout, že se kdysi spojili s Francouzi proti nim. V zimě r. 1649 se irokézští válečníci přesunují na huronské území, aby taktikou nepozorovaného útoku ze všech stran Hurony rozprášili. Tak je napadena i St Joseph, kde Brebeuf s P. Lalemantem právě končí mši sv. Huronští obránci jsou na lovu a vesnice nechráněny. Ženy, děti i starci jsou většinou pobiti a zbytek veden spolu s oběma misionáři do St Ignace jako zajatci. Tam je jako první vybrán ke krutému mučení Brebeuf. Jeho agonie trvala čtyři hodiny a podal při ní příklad ušlechtilé pevnosti. Povzbuzoval všechny a modlil se až do konce. Když zemřel, bylo mu pouze padesát šest let. Říkali mu Echon - nosič nákladů a on nesl víc než vlastní náklad až do konce.

Huroni byli zničeni až na ubohý zbytek, který se pak nakrátko uchýlil s misionáři na blízký Křesťanský ostrov. Odtud se pak rozptýlili do oblasti Kanadských jezer a Hudsonského zálivu, kde se stali zárodkem budoucích křesťanských komunit. Tak se tajemným řízením Prozřetelnosti stala krev mučedníků semenem nových křesťanů.

Namáhavá cesta

Zpráva z jezuitské misie v Huronii r. 1635

P. Ambrose Davost se o týden později vydal na cestu se dvěma našimi dalšími muži, aby také nesli svůj podíl na útrapách velice úmorné cesty. Únavné nejen co do délky a ubohé stravy, ale i odboček, které jsme museli udělat cestou z Quebecu po trase Bissiriniánů a Malého národa. Odhaduji cestu na víc než devět set mil. Je pravda, že tato cesta je kratší přes peřeje Sv. Ludvíka a jezero Irokézů, ale strach z nepřátel a jen málo výhod ji činí nepoužitelnou. První ze dvou obvyklých obtíží jsou slapy a přenášení lodí. Vaše Ctihodnost už viděla hodně peřejí poblíž Quebecu, aby věděla, co to znamená. Všechny řeky této země jsou jich plné a to obzvláště platí o řece sv. Vavřince nad Prérijní řekou. Od tohoto bodu už koryto řeky není rovné, ale rozryté na několika místech a hrozivě vící skákající jako prudký příval. Místy dokonce klesá o mnoho stop.

Cestou jsem vzpomínal na Nílské vodopády popisované historiky. Když se k nim nebo k vícím peřejím člověk přiblíží, je nutné přirazit ke břehu a přenést zavazadla i kanoe na zádech přes lesy a vysoké strmé skály. Vyžaduje to hodně námahy, neboť přenášet se obvykle musí po tři, šest či devět mil a několik zacházek navíc, které je třeba udělat bez ohledu na náklad.

Na některých místech, třebaže je voda prudká, postupuje se snadněji a Indiáni vstupují do vody, táhnou a vedou kanoe ručně s největšími obtížemi a nebezpečím. Někdy stojí Indián až po krk ve vodě, takže je nucen pustit náklad a zachránit se sám z víru, který uchvátil a odnáší jeho kanoe. To se stalo jednomu z Francouzů, který zůstal sám v kanoe opuštěné všemi Indiány, kteří ji nechali napospas proudu. Jeho obratnost a síla mu zachránily život i kanoe a celý náklad. Počítal jsem přenášení a zjistil jsem, že jich bylo třicet pět, a kanoe jsme táhli alespoň padesátkrát. Občas jsem se snažil Indiánům pomoci, ale dno řeky je poseto tak ostrými kameny, že bosý jsem daleko nedošel.

Rozhovor s P. Janem Langem SJ

Dvě minuty od stanice metra Notting Hill Gate je československé velvyslanectví. Sedm minut od stejné stanice na opačnou stranu je typický londýnský dům, který se však od ostatních odlišuje. Na zdi u vchodu je pomník - plastika se jménem Jana Palacha. Nad dveřmi je nápis VELEHRAD. Muž, který měl klíčovou úlohu při zakládání a provozu tohoto krajanského střediska, se jmenuje Jan Lang. Někdy jeho jméno píše John Lang. Jan se narodil v Rajhradě a vystudoval gymnázium na Velehradě. V kvintě mu učaroval jezuitský řád a po maturitě do něho vstoupil. Po prvním ročníku teologie byl s dalšími spolubratry zatčen gestapem a uvězněn na Pankráci a v Terezíně. Scholastik (jezuita - student) Jan se šťastně dožil vysvobození a po válce odjel studovat teologii do Anglie.

Jaké byly vaše znalosti angličtiny?

Anglicky jsem vůbec neuměl, což dokazuje jedna příhoda, kdy jsem si myslel, že na nás mluví německy. Ale bylo to anglicky.

Ukončil jste teologii a přišel rok 1948 ...

Ano, v tomto roce jsme se měli vrátit do vlasti. Situace však byla nejasná, a tak jsme ještě zůstali v Anglii. Po vyjasnění jsme nejdříve chtěli do misí do Rhodesie. Začali však přicházet uprchlíci z vlasti, kteří nás potřebovali. Založili jsme Cyrilo-Methodějskou ligu, českou školu a začali jsme s promluvami na BBC.

Mohl byste nám něco říci o počátcích česko-slovenského střediska VELEHRAD v Londýně?

Při pouti do Říma jsem si uvědomil, že i my potřebujeme středisko zde v Londýně. Založili jsme ekumenické středisko Velehrad, které bylo v roce 1965 otevřeno.

Jak Velehrad "pracoval"?

Po roce 1968 se Velehrad ukázal jako dŕlo Prozřetelnosti. Byly zde stovky studentů, mladých lidí, kteří neměli kam jít, neměli peníze. Často jich zde bylo osmdesát i devadesát na noc. Jejich rodiče nám potom velmi děkovali. Pomáhali jsme novým uprchlákům vyřizovat doklady, usadit se. Naše škola dostala nový přírůstek dětí. Byla to také doba protestů. Naardenské hnutí mělo středisko ve Velehradu a odtud jsme dělali protestní průvody k March Able, na Trafalgar square, k našemu velvyslanectví a předávali dopisy. Protestním průvodem jsme vzpomínali smrt Jana Palacha. Byla to duchovní správa, která podporovala i obnovu lidských práv v naší vlasti.

Přišel ovšem listopad 1989 ...

Pro nás to znamenalo mimo jiné změnu ve vztazích k velvyslanectví. Začali k nám chodit, přinášeli věnce k pomníku Jana Palacha. Zúčastňovali se našich bohoslužeb. Poprvé, když jsem přišel na naše velvyslanectví, byl to psychologický šok. My, kteří jsem se dostávali pouze k brance, když jsme předávali protestní dopisy, jsme se najednou ocitli uvnitř ... V devadesátém roce v první jarní den jsme zde měli vzácnou návštěvu, pana prezidenta Václava Havla. Přišel také do našeho kostela na Farm Street.

Skončila jedna kapitola "Velehradu". Jaké poslání bude mít toto centrum v budoucnosti?

Doufáme, že "Velehrad" doslouží starším, kteří se zde rádi scházejí. A mladí - no uvidíme, jaké budou jejich potřeby. Mohlo by to být pro studenty, nebo pro tzv. au pair girls (dívky, které pomáhají v rodinách). Často se jim stýská, nebo se dostanou do rodiny, kde pro ně nemají pochopení. Nejsou šťastné a tak je zde útočiště i duchovní pomoc. Myslím, že "Velehrad" má své poslání, dokud sem bude moci provincie někoho poslat.

Jaký je váš názor na britské jezuity?

Šel jsem se s nimi a oni na nás byli moc hodní. S jejich pomocí jsme vykonali kus práce a vycházejí nám vstříc.

Nechystáte nějaký sborník, který by zachytil a zhodnotil činnost krajské duchovní správy v Londýně?

Sborník už chystáme hodně dlouho. Když bylo dvacáté páté výročí, tak jsme o tom uvažovali, stejně tak i při třicátém. Při pětatřicátém výročí jsme o tom uvažovali vážně, ale k ničemu nedošlo. Při čtyřicátém výročí jsme o tom uvažovali velmi vážně a něco jsme napsali, ale bohužel nedokončili. Naštěstí ostravská televize natočila o našem středisku dokumentární pořad. Věřím, že při čtyřicátém pátém výročí sborník vydáme.

Otče, mohl byste se s námi podělit o nějaké humorné zážitky z emigrace?

Někteří naši lidé se nenaučili dobře anglicky a z toho vznikala různá nedorozumění. Stáli na zastávce autobusu a průvodčí hlásil "full up". Oni rozuměli Fulap a ptali se, kde ten Fulap v Londýně je. Jako studenti jsme si vyšli na procházku, zastavilo nám auto a řidič nám něco povídal. Samozřejmě, že jsme mu nerozuměli ani slovo. Nicméně jsme řekli ano a on nám pokynul, abychom si nasedli. Odvezl nás k našemu úžasu o několik mil dál do sousední vesnice a z malé vycházky se stal málem celodenní výlet.

Co byste vzkázal našim doma?

Trpělivost, velké porozumění: mladí zvláště k starším, protože ti žili trochu jiný život, než žijí oni. Starším, aby se nepohoršovali nad mladými - dnes je všechno jiné. Důležité je zachovat si ducha Tovaryšstva, jak se v noviciátě předkládá. Oddanost, blízkost Boží Velebnosti, jak říká svatý Ignác. Umět se přizpůsobit okolnostem.

Duch exercicií je duch, který si musíme zachovat. Pokud tomuto zůstaneme věrni, můžeme si být jisti, že naše jednota bude větší a pevná.

Děkuji za rozhovor.

P.S. Pater Jan Lang SJ patří mezi osobnosti, které 28. října 1991 byly vyznamenány řádem T. G. Masaryka.

Rozhovor s P. Hornungem

P. Kolář: Otče, vy žijete už mnoho let jako misionář ve Švédsku. Jak byste charakterizoval prostředí, ve kterém tam žijete a pracujete?

Peter Hornung: Žiji už opravdu přes čtyřicet let ve Stockholmu. Přišel jsem tehdy z Německa, ale dnes se pochopitelně pokládám za Švéda. Švédská společnost vypadá navenek velmi křesťanská, protože tu ještě stále hraje svou úlohu státní švédská církev. Kdo se ve Švédsku narodí v rodině, kde je aspoň jeden z rodičů členem švédské státní církve, stává se automaticky členem této církve - bez křtu, prostě původem. Vážným důsledkem je vyprazdňování obsahu i dalších vnitrocírkevních úkonů.

Katolická církev je v tomto ohledu přísnější - nevede to ke srovnávání a dále k napjatým vztahům ke švédským protestantům?

Vztahy mezi těmito církvemi se od druhé světové války vyvíjely příznivě. Dnes jsme oficiálně katolickou církví ve Švédsku - ne švédskou katolickou církví, to by vedle švédské státní církve neznělo dobře ani správně. Švédská veřejnost také přijímá a uznává naši existenci bez dalších nesnází.

Co byste řekl o životě katolické církve ve Švédsku, tam kde se na jejím životě sám aktivně podílíte?

V první řadě stojí úlohy pastorační, tedy duchovní správy. Velmi důležité jsou pochopitelně styky se švédským nekatolickým prostředím. Velká potřeba spočívá v národnostní roztržičnosti katolického společenství ve Stockholmu. Z půlmilionové obytné části města s námi navázalo kontakt asi sedm a půl tisíce katolíků (to nejsou ani dvě procenta!), a mezi těmito sedmi a půl tisíci lidmi jsem napočítal přes osmdesát národností. Každá z nich přichází s vlastními tradicemi a představami o životě v církvi.

Vraťme se k našemu katolickému centru ve Stockholmu a k jeho činnosti ...

Zmínil jsem se už o pastorační a velmi otevřené liturgii. Totéž platí o katechismu pro děti, ke kterému jsou všechny děti zvány každou druhou sobotu. Trvá to asi tři hodiny včetně mše, připravené speciálně pro jednotlivé věkové skupiny. Děti se u nás nenaučí mnoho hotových odpovědí nazpaměť, ale snažíme se jim přiblížit smysl toho hlavního, což bych formuloval následovně:

"Bůh tě miluje a projevem Jeho lásky je především osoba Ježíše Krista a jeho život mezi námi ... Věřoučné poučky, ty přijdou na řadu až potom a postupně, jak mladý člověk dospívá a klade otázky.

A co dospívající mládež a dospělí?

Musím přiznat, že po birmování se nám ti mladí vytratí. Uvidíme je nanejvýš při jednotlivých zájmových akcích, ale pro nějakou souvislou činnost se nám nedaří je získat. Až před uzavřením sňatku zase přijdou k přípravě i k jiným užitečným věcem. Potom přijdou děti a jejich zájem o křesťanství jako by se znovu probudil, je to ovšem zájem podstatně jiného typu než ten, který projevovali, když jim bylo patnáct.

Jak se dostanete do styku s lidmi mimo církevní struktury?

Jsme ve Stockholmu na velmi výhodném místě v centru města u královského parku. Naše přednášky inzerujeme v denním tisku. Jde o cyklus o otázkách víry, filozofie, o vztazích církve a kultury. Máme celkem asi čtyři sta posluchačů a z toho je nejméně čtvrtina nekatolíků. Ročně máme snad dvacet konvertitů, ale to nevím přesně, nevedeme jejich statistiku - to je důležité pro ně, ale ne pro nás. Často jsou tu lidé, kteří v životě dosáhli všech bezprostředních cílů, které si vytkli - vzdělání, postavení v zaměstnání, rodinný domek, rodinné prostředí s dětmi, čun, prázdniny v cizině každý rok a co já vím co ještě - pak jednoho dne objeví prázdnotu toho všeho a hlavně prázdnotu vlastního života. Co ještě, co teď? To je často přelžitost k položení náboženských otázek.

Když už jste s těmito lidmi ve styku - co jim v jejich situaci nabídnete?

To je velmi často zcela osobní. Zásadní oslovení spočívá v pořádném vzdělání na úrovni filozofické, duchovně-kulturní a někdy přímo teologické, na pozadí sekularizované společnosti, ve které žijí.

A nakonec ještě jednu otázku. Co vás přivedlo právě do Prahy?

Byl jsem v Československu pět až šestkrát už před politickým obratem, pokaždé tak na dva týdny. Poznal jsem tu celou řadu katolíků, jejichž víra mi byla vždy velkým povzbuzením. Setkal jsem se ale také s jakousi obavou a přímo odmítavostí vůči Západu nebo jeho křesťanství. To mi je vlastně velmi líto - obavy, strach jsou velmi špatnými rádci. Stačí se ponořit do dějin církve. Na začátku tohoto století jsme ještě v církvi nechtěli mít žádnou náboženskou svobodu, bylo nemyslitelné, aby Svätý otec stál u oltáře ve svatopetrské bazilice s protestantským arcibiskupem. Podle mé někdejší učebnice by musel být papež skoro exkomunikován! A to je pouhých čtyřicet let! Církev Kristova není jen skála, Petr, na které se staví, ale je také lodičkou na Genezaretském jezeře, do kterého se opírají vlny a vítr, a která se chvillemi povážlivě kymácí!

Jezuité - "Všechněm všecko?"

Pod tímto názvem přinesl časopis Svědků Jehovových *Probudte se* (8. 11. 92 str. 11 - 15) článek o jezuitském řádu. Má dlouhý historický úvod od založení Ignácem z Loyoly přes zrušení r. 1773 až po současnost. Vysvětluje se tu sliby, exercicie a konstituce. O exerciciích např.: "Krok za krokem poskytují instrukce. O prvním týdnu je novicovi například řečeno, aby cítil kouř, pekelnou síru, odporný zápach a hnilobu pekla" a aby "pociťoval, jak plameny sahají po duši a jak ji stravují." Konstituce je "kniha podobná talmudu. Jezuitům je v ní mimo jiné řečeno, jak mají držet ruce, jak se mají dívat na osobu, která má autoritu, a proč by neměli vraštit nos."

Časopis si všímá, jak se původní poslání obracet na víru obyvatele Svaté země mění v boj s "kacířstvím". Hlavní pozornost věnuje politické činnosti jezuitů. "Hlavními zbraněmi jezuitů v boji proti rostoucímu sile protestantismu byly vzdělanost a zpovědnice. Elitní jezuitské školy vzdělávaly a indoktrinovaly mnohé budoucí evropské vládaře, kteří po převzetí moci směřovali k potlačování protestantismu. Jezuité byli názorným příkladem vysoce vzdělané a silně motivované elity, která dopustila, aby se pod tlakem náboženského konfliktu zamlžily její mravní hodnoty."

Jezuité jsou označeni jako lidé "rozkořsaných mravních postojů". Podobná je také pasáž o jezuitské misijní praxi. Jmenován je ze 17. stol. Roberto de Nobili, který žil jako brahman, příslušník vysoké kasty, "aby mohl kázat vládnoucí třídě". "Matteo Ricci se stal především pro své matematické a astronomické nadání vlivným členem čínského dvora dynastie Ming." Zmíněny jsou tzv. čínské obřady, které mimo jiné dovolovaly kult předků, v Číně rozšířené, jež byly později papežem zakázány, a také misijní pobyt v Jižní Americe. Nás zvláště zaujal pohled na dnešní jezuitu: "Po století podporovali konzervativní, pravicové vlády. U dnešního jezuitu je však pravděpodobnější, že se postaví za revoluční věc, zvláště pokud žije v některé rozvojové zemi." Jmenování jsou dva jezuité, kteří byli ministři

v sandinovské vládě v Nikaragui.

Autor článku si nakonec klade otázku, zda jsou jezuité opravdu Ježíšova společnost. Jeho odpověď je záporná. Jezuité podle něj svůj úspěch založili více na politických intrikách, než na lásce k bližnímu. Jejich poselství je znečištěné politickými názory a ambicemi. „Vyšli obrátit svět na víru, a zatím se stali jeho částí.“ Článek je doplněn příběhem bolivijského jezuitu, který se stal svědkem Jehovovým.

* * *

Úvahy „Probudte se“ v podstatě nepřekračují běžná hodnocení řádu. Nikdo ovšem nemůže popřít silnou angažovanost jezuitů v době protireformace ani ne vždy průhlednou roli zpovědníků na královských dvorech. V konečném dopadu angažovanosti v politických a sociálních otázkách dneška rozhodne až budoucnost. Dějiny jsou vždy složitější, než se dá načrtnout v několika řádcích, a to se týká i subjektů dějin – osobností a společenství.

Všimněme si pouze jedné věty. „Vyšli obrátit svět na víru a zatím se stali jeho částí“, protikladu k Jan 17, 16 „nejsou (učedníci) částí světa, právě jako já nejsem částí světa.“

Je nebezpečné vzít jeden výrok janovské teologie a povýšit ho nad celek. Víme, že Ježíš je součástí tohoto světa. Stal se jí Vtělením, které je vlastně rehabilitací světa, těla, pozemského života. Jde o to, že Ježíš není pouze z tohoto světa. Tento svět překračuje a k němuž chce vést i své učedníky.

Tovaryšstvo v duchu Ignácově chce konat právě tuto službu. Svým cílem a směřováním není z „tohoto světa“, je však nástrojem hlásání a uskutečňování evangelia v tomto životě. Proto používá prostředky vedoucí k cíli, rozlišuje jejich vhodnost, zajímá se o otázky a bolesti naší doby. Pokud stojí na rozhraní víry a nevíry, spásy a hříchu, je to pro ně místo jediné možné a jako takové ho rozpoznal již jeho zakladatel. Čini tak v duchu pokoncilního přístupu celé církve a nemůže jednat jinak. Jako by stále dozníval hlas papeže, který Tovaryšstvo po zrušení znovu obnovil: Ať jsou to, co jsou. Nebo ať nejsou.

PJJ